

Bacheloroppgave

ADM650 Jus og administrasjon

**En dokumentanalyse av Norges og Storbritannias
intervensjon i Libya / The Norwegian and UKs
intervention in Libya.**

Lisa Barsten

Totalt antall sider inkludert forsiden: 30

Molde, 19 Mai, 2019

Obligatorisk egenerklæring/gruppeerklæring

Den enkelte student er selv ansvarlig for å sette seg inn i hva som er lovlige hjelpemidler, retningslinjer for bruk av disse og regler om kildebruk. Erklæringen skal bevisstgjøre studentene på deres ansvar og hvilke konsekvenser fusk kan medføre. Manglende erklæring fritar ikke studentene fra sitt ansvar.

Du/dere fyller ut erklæringen ved å klikke i ruten til høyre for den enkelte del 1-6:		
1.	Jeg/vi erklærer herved at min/vår besvarelse er mitt/vårt eget arbeid, og at jeg/vi ikke har brukt andre kilder eller har mottatt annen hjelp enn det som er nevnt i besvarelsen.	☒
2.	Jeg/vi erklærer videre at denne besvarelsen: <ul style="list-style-type: none">• ikke har vært brukt til annen eksamen ved annen avdeling/universitet/høgskole innenlands eller utenlands.• ikke refererer til andres arbeid uten at det er oppgitt.• ikke refererer til eget tidligere arbeid uten at det er oppgitt.• har alle referansene oppgitt i litteraturlisten.• ikke er en kopi, duplikat eller avskrift av andres arbeid eller besvarelse.	☒
3.	Jeg/vi er kjent med at brudd på ovennevnte er å <u>betrakte som fusk</u> og kan medføre annullering av eksamen og utestengelse fra universiteter og høgskoler i Norge, jf. Universitets- og høgskoleloven §§4-7 og 4-8 og Forskrift om eksamen §§14 og 15.	☒
4.	Jeg/vi er kjent med at alle innleverte oppgaver kan bli plagiatkontrollert i Ephorus, se Retningslinjer for elektronisk innlevering og publisering av studiepoenggivende studentoppgaver	☒
5.	Jeg/vi er kjent med at høgskolen vil behandle alle saker hvor det forligger mistanke om fusk etter høgskolens retningslinjer for behandling av saker om fusk	☒
6.	Jeg/vi har satt oss inn i regler og retningslinjer i bruk av kilder og referanser på biblioteket sine nettsider	☒

Publiseringsavtale

Studiepoeng: 15

Veileder: Georg Panzer

Fullmakt til elektronisk publisering av oppgaven

Forfatter(ne) har opphavsrett til oppgaven. Det betyr blant annet enerett til å gjøre verket tilgjengelig for allmennheten (Åndsverkloven, §2).

Alle oppgaver som fyller kriteriene vil bli registrert og publisert i Brage HiM med forfatter(ne)s godkjenning.

Oppgaver som er unntatt offentlighet eller båndlagt vil ikke bli publisert.

Jeg/vi gir herved Høgskolen i Molde en vederlagsfri rett til å gjøre oppgaven tilgjengelig for elektronisk publisering:

ja nei

Er oppgaven båndlagt (konfidensiell)?

ja nei

(Båndleggingsavtale må fylles ut)

- Hvis ja:

Kan oppgaven publiseres når båndleggingsperioden er over?

ja nei

Dato: 19. Mai 2019

FORORD

Denne oppgaven er skrevet i forbindelse med min bachelor i Jus og Administrasjon og avslutter mine tre år ved Høgskolen i Molde.

En stor takk rettes til min veileder Georg, som har inspirert meg stort, noe som har ført til en større interesse for folkeretten og som også er grunnlaget for valget av tema for denne oppgaven.

Jeg vil takke min familie og mine venner for all støtte, for alle oppmuntringer og for deres interesse i de årene jeg har studert. Jeg setter stor pris på dere alle.

Jeg vil takke Åsleif for all støtte og hjelp gjennom de siste tre årene. Du har vært en enorm inspirasjon. Takk for at du har forklart meg hva alle de vanskelige ordene betyr, for at du har diskutert politikk med meg, og for at du brukte en hel uke på å forklare meg fl. §3, første ledd og hvordan sette ordlyden «tidligst» i kontekst. Du er et av de smarteste menneskene jeg har møtt og jeg er takknemlig for all lærdom og godhet du har gitt.

Takk til min arbeidskollega Stig som har tilrettelagt arbeidsdagene mine slik at jeg kunne studere ved siden av jobb. Takk for gode diskusjoner og hjelp til politiske oppgaver som har gitt meg toppkarakterer.

Takk barna mine, for tålmodigheten deres gjennom de tre siste årene. Dere er mine største inspirasjonskilder og grunnen til at jeg ønsker å tilegne meg mer kunnskap. Den skal jeg gi videre til dere.

Takk Svorken for at du oppmuntret meg til å velge livet for 11 år siden da jeg ikke visste bedre. Takk for at du har trodd på meg, lyttet til meg og for din genuine interesse i hva jeg har å si.

Hadde den 23 år gamle Lisa sett meg nå så hadde hun vært stolt.

1.0 Innledning og valg av tema	s. 1
1.1 Problemstilling.....	s. 2
1.2 Avgrensning	s. 2
1.3 Oppgavens oppbygging	s. 3
2.0 Tese	s. 4
3.0 Juridisk grunnlag	s. 5
3.1 Resolution 1973	s. 6
4.0 Metode	s. 7
4.1 Dokumentanalyse	s. 7
4.2 Validitet og Reliabilitet	s. 9
5.0 Analyse	s. 10
5.1 Rapportenes hovedtrekk	s. 11
5.2 Beslutningsgrunnlaget	s. 12
5.2.1 FN-paktens art. 42	s. 13
5.3 Beslutningsprosessen	s. 15
5.4 Det folkerettslige grunnlaget	s. 16
5.4.1 Suverenitetsprinsippet	s. 17
5.4.3 R2P - Responsibility to Protect	s. 17
5.4.4 Resolusjon 1973/2011	s. 18
5.5 Regimeendring – Den reelle målsettingen?	s. 19
5.6 Resolusjon 1973 – tolkning	s. 20
6.0 Konklusjon	s. 22

1.0 INNLEDNING OG VALG AV TEMA

I 2011 brøt det ut et folkeopprør i Midtøsten og Nord-Afrika hvor det var store protester mot de ulike landenes myndigheter. Protestbevegelsene er bedre kjent som «den arabiske våren», og 16. februar 2011 startet opprøret i byen Benghazi i Libya, hvor det sittende regimet ledet av diktatoren Muammar Gaddafi var ønsket kastet og hvor et regimeskifte var målet (FN-sambandet, 2017).

Borgerkrigen i Libya som raskt utviklet seg til krig bar i stor grad preg av intervensjon fra en koalisjon av nasjoner bestående av Belgia, Canada, Danmark, Italia, Frankrike, Qatar, Spania, De forente arabiske emirater, UK, USA og Norge.

Krigen endte i et regimeskifte, men i stedet for en bedre fremtid for menneskene i Libya, medførte regimeskiftet at også staten gikk i oppløsning. I følge FNs sentrale humanitære samordningsenhet fremgår det at ut av den totale Libyske populasjonen på 6,3 millioner mennesker ble så mange som 3 millioner mennesker påvirket av krigen og dens politiske ustabilitet, og så mange som 2,4 millioner mennesker hadde behov for beskyttelse og humanitær hjelp (Blunt-rapporten, s. 8, 2016).

Tallene på mennesker som er berørte av den humanitære krisen i Libya er overveldende og i denne oppgaven ønsker jeg å belyse dette samtidig hvor hovedvekten vil påligge om hvorvidt intervensjonen fra de andre statene, hovedsakelig Norge, var lovlig og/eller nødvendig.

Jeg har valgt å skrive denne bacheloroppgaven av følgende grunn; min interesse for folkeretten og om hva som gjøres i krig uavhengig av om det er tillatt eller ikke.

Da Norge som en fredsnaasjon, medlemsland av FN og NATO, deltar i krigføring og utfører krigshandlinger slik de gjorde i Libya i 2011, blir det derfor særs interessant å se nærmere på Norges grunnlag for deltakelse.

I 2017 ble det utarbeidet en rapport av et utvalg ledet av Jan Petersen. Utvalget skulle evaluere norsk deltakelse i Libya-operasjonene i 2011. Les mer om selve utvalget i kapittel 4.2, femte avsnitt og dens hovedtrekk i kapittel 5.1, tredje avsnitt.

Jeg tar videre hovedsakelig utgangspunkt i den norske rapporten, som i denne oppgaven vil bli omtalt som Petersen-rapporten. I følge Harald Sunde, som var forsvarssjef i Norge i 2011 så ville han ikke direkte bekrefte at Norge var med i en krig, men at vi simpelthen fulgte FN`s mandat basert på FN`s sikkerhetsråd resolusjon av 1973 (NRK.no, Urix).

Jeg vil også se på folkerettens regler som omhandler intervensjon samt resolusjonen fra 1973 som ble vedtatt av FNs sikkerhetsråd og som omhandler beskyttelse av de sivile i Libya. Det spesielle med resolusjon 1973 er at den åpner opp for å bruke militær makt for å beskytte de sivile, og det er derfor spørsmålet om dette FN-mandatet ble misbrukt for å heller få til et regimeskifte i Libya er omstridt. Les mer om resolusjon 1973 i kapittel 3.1.

Jeg skal i tillegg se på den britiske rapporten som også ble skrevet i etterkant av krigen i Libya, da denne står i sterk kontrast til den norske hva selvransakelse og ansvar gjelder. Den vil i denne oppgaven bli omtalt som Blunt-rapporten.

Les mer om dens utvalg i kapittel 4.2, fjerde avsnitt, og om dens hovedtrekk i kapittel 5.1, andre avsnitt.

Den sterke kontrasten mellom funnene den norske og den britiske rapporten er også grunnen til at jeg velger å fokusere på disse to landene og ikke de øvrige deltakende nasjonene.

Denne oppgaven vil derfor være tverrfaglig hvor analysen bygger på dokumentundersøkelser og juridisk tolkning.

1.1 Problemstilling

Følgende problemstilling er utarbeidet til min oppgave:

- Har Norge og Storbritannia misbrukt Resolusjon 1973 og hatt regimeendring i Libya som reell målsetning?

1.2 Avgrensning

Da jeg skal se på Petersen-rapporten og Blunt-rapporten som omhandler Norge og Storbritannias deltagelse i Libya krigen, så vil det være naturlig å fokusere på disse to landene i denne oppgaven. De øvrige NATO landene vil derfor ikke bli drøftet. Da det også finnes en fransk rapport så hadde dette vært av interesse å ha med i analysen, særs fordi det var Frankrike som tok initiativ til å intervenere i Libya, men på grunn av oppgavens størrelse så hadde det blitt for omfattende.

Da Petersen og Blunt rapportene er relativt omfattende, den norske i større grad enn den britiske, så har jeg valgt å holde meg til de kapitlene som omhandler landenes beslutningsgrunnlag, beslutningsprosess samt hva de sier om hvorvidt et regimeskifte i Libya bryter med resolusjon 1973 og om et regimeskifte var intensjonen bak intervensjonen.

Etterfølgelsene av krigen vil derfor ikke belyses.

1.3 Oppgavens oppbygning

I første del så vil oppgavens teori beskrives, nærmere i kapittel 2.0 og 3.0. Den består av en tese som jeg selv har utarbeidet og som jeg vil drøfte i konklusjonskapittelet sammen med problemstillingen min.

Da dette er en tverrfaglig oppgave så vil teorien, i tillegg til tesen, videre bestå av et juridisk grunnlag. Det juridiske grunnlaget som skal benyttes for å tolke resolusjon 1973 vil i all hovedsak komme til sin rett i kapittel 5.6.

I kapittel 4.0 vil det redegjøres for hvilken metode som skal benyttes for å analysere de to rapportene som er knyttet opp mot oppgaven.

Videre i kapittel 5.0, hvor analysen finner sted vil det bli gjort drøftinger basert på teorien som i all hovedsak da vil være dokumentanalyse.

Hvert underkapittel i analysen vil bli drøftet, men det vil også komme en konklusjon til slutt i kapittel 6.0.

2.0 TESE

*Skjolde splitted,
og Skaller haarde
knuste og kløved Kongens Verje;
Slag stod paa Øen;
stænked' Krigerne
blanke Skjold-Borge med Blod af Dræbte.*

Slik lyder et av versene fra skaldekvadet Haakonsmaal (Skaldespilder, 1859). For slik ble fortidens bragder i norgeshistorien dokumentert og gjenfortalt av en Skald, som ikke bare var et øyevitne men som oftest selv deltok i krig. Kvadene opphøyet heltene og kongene, og de bærer preg av en stolthet og en storhetstid (wikipedia, 2018).

I dag gjenfortelles krigshandlinger hovedsakelig via media. Nyhetsbildet består daglig av krig, av mennesker som lider og om stormannsgale statsledere. Media må man håndtere kritisk av mange grunner, men hva med rapporter som skal inneholde fakta og hvor faglig ekspertise skal redegjøre og dokumentere for handlinger gjort i krig i dag? Svaret beror i all hovedsak på hvem som dokumenterer, samt om hva som blir dokumentert.

I denne oppgaven har jeg utarbeidet følgende tese: *Norge og Storbritannia har i utgangspunktet benyttet makt på lovlig grunnlag, men har gått utenfor sitt mandat. I motsetning til Storbritannia er Norges evalueringsrapport taus på spørsmål som omhandler nettopp dette.*

Målet med den norske rapporten var å vise til et rasjonelt politisk lederskap, hva de hadde tenkt og hvilke perspektiver de hadde. Den bærer preg av rettsliggjøring av bombingene; rapporten konkluderer med at den ikke brøt med grunnloven og at den fulgte FN-mandatet. Videre prydes rapportens forside av bilder av F-16 fly i norsk natur, noe som Terje Tvedt omtaler i et innlegg i Aftenposten (Tvedt, 2018).

Også Stoltenberg, Norges statsminister på det tidspunktet da krigen fant sted, uttalte i sin selvbiografi at det ikke var noe å skryte av å slippe bomber, men roste det norske flyvåpenet opp i skyene for innsatsen de gjorde i Libya, og påpekte at Norge innkasserte anerkjennelse blant de øvrige allierte NATO-landene da vi bombet operasjonssentralen i Tripoli (Stoltenberg, s. 446-447, 2016).

Har vi her en nasjonalromantisk legitimering av de 588 bombene Norge slapp over Libya?

3.0 JURIDISK GRUNNLAG

Folkeretten er «den delen av retten som regulerer rettsforholdene mellom stater, i deres egenskap av sådanne» (Ruud, Ulfstein, s. 18, 2017).

Hvilke rettsforhold som foreligger er videre regulert i hovedsakelig traktater og resolusjoner, samt sedvanerett.

I denne oppgaven skal jeg se på resolusjon 1973 fra 2011 som regulerer beskyttelse av de sivile i Libya. Juridisk metode skal derfor benyttes da det må foretas en fortolkning av traktaten for å kunne si noe om partenes gjensidige rettigheter og plikter.

Tradisjonelt er det således tre teorier om hvordan traktater skal tolkes. Man har en objektiv tolkningsteori som tar utgangspunkt i traktatens ordlyd. Man har en subjektiv tolkningsteori som tar utgangspunkt i partenes vilje, og at denne må legges til grunn selv om den går på bekostning av ordlyden. Og man har en teologisk tolkningsteori som sier at traktatens formål må bestemmes først, og at tolkningen som stemmer overens med denne skal velges (ibid, s.88, 2017).

Etter Wien-konvensjonens art. 31 skal traktater tolkes i god tro og velt art. 31, 1) lyder således:

«A treaty shall be interpreted in good faith in accordance with the ordinary meaning to be given to the terms of the treaty in their context and in the light of its object and purpose».

Dette kommer også frem i den grunnleggende regelen om at avtaler skal holdes, «pacta sunt servanda» i art. 26 som også viser til god tro.

Når traktaten trer i kraft, vil dette innebære en lojalitetsplikt mellom partene som i dette tilfellet er FN's sikkerhetsråd og medlemslandene.

Etter Wien-konvensjonens art. 31 (1) skal traktaten tolkes i samsvar med ordlyden, altså «the ordinary meaning». Videre skal de sees i sammenheng med konteksten samt traktatens formål.

Tolkningsresultatet skal således bero på en overensstemmelse med partenes felles intensjoner.

3.1 Resolution 1973 – Libya, S/RES/1973 (2011)

17. Mars 2011 vedtok FNs sikkerhetsråd resolusjon 1973 for å beskytte de sivile i Libya, noe som ga autorisasjon for intervensjon fra andre stater.

Grunnlaget for vedtaket står beskrevet i resolusjonens forord:

«Expressing grave concern at the deteriorating situation, the escalation of violence, and the heavy civilian casualties, Reiterating the responsibility of the Libyan authorities to protect the Libyan population and reaffirming that parties to armed conflicts bear the primary responsibility to take all feasible steps to ensure the protection of civilians, Condemning the gross and systematic violation of human rights, including arbitrary detentions, enforced disappearances, torture and summary executions.»

«Considering that the establishment of a ban on all flights in the airspace of the Libyan Arab Jamahiriya constitutes an important element for the protection of civilians as well as the safety of the delivery of humanitarian assistance and a decisive step for the cessation of hostilities in Libya.»

Videre lyder sentrale bestemmelser slik:

*«Protection of civilians, 4. Authorizes Member States that have notified the Secretary-General, acting nationally or through regional organizations or arrangements, and acting in cooperation with the Secretary-General, **to take all necessary measures, to protect civilians and civilian populated areas under threat of attack in the Libyan Arab Jamahiriya, including Benghazi, while excluding a foreign occupation force of any form on any part of Libyan territory.**»*

*«No Fly Zone, 6. Decides to establish a ban on all flights in the airspace of the Libyan Arab Jamahiriya in order to help protect civilians;
7. Decides further that the ban imposed by paragraph 6 shall not apply to flights whose sole purpose is humanitarian, such as delivering or facilitating the delivery of assistance, including medical supplies, food, humanitarian workers and related assistance.»*

Hovedessensen i Resolusjon 1973 er derfor en åpning for maktbruk med formål i å beskytte de sivile mot Gaddafis styrker.

4.0 METODE

For å legge Jacobsens (Jacobsen, 2016) teori om metode til grunn, så går den ut på å samle inn empiri, data og informasjon om virkeligheten. Det stilles således enkelte krav til hvordan man samler inn empirisk dokumentasjon.

Det stilles også krav til selve empirien, hvor Jacobsen (Ibid, 2016) lister opp to punkter som må være oppfylt: empirien må være valid, altså gyldig og relevant, og den må være reliabel, som betyr at den må være pålitelig og troverdig. Disse to punktene skal jeg gå grundigere gjennom kapittel 4.2.

Videre deles metoden inn i to forskjellige fremgangsmåter på å samle inn empiri, hvor man har en kvantitativ og en kvalitativ. Den kvantitative metoden beror på å analysere mange enheter på en gang, og empirien blir som oftest primært innhentet via spørreskjema med lukkede svaralternativer (Ibid, 2016).

Den kvalitative metoden beror derimot på å analysere få enheter og hvor empirien som samles inn primært er ord, setninger og fortellinger (Ibid, s.145 og 170, 2016).

Dokumentundersøkelse er således en kvalitativ metode for å samle inn empiri. Denne metoden benytter seg av sekundærdata som kilde, altså kilder for empiri som andre har samlet inn (Ibid, s.145, 2016).

Denne oppgaven baserer seg i stor grad på empiri innhentet via dokumentundersøkelse og jeg vil se nærmere på dette i neste kapittel.

4.1 Dokumentundersøkelse

En dokumentundersøkelse vil egne seg svært godt når det er umulig å samle inn primærdata eller når vi ønsker å se på hva mennesker faktisk har sagt eller gjort (Jacobsen, 2016, s. 170).

Da det vil være vanskelig å innhente primærdata som kilder til denne oppgaven, både med tanke på tid og ressurser, så vil jeg benytte meg av sekundærdata som kilder, altså dokumenter som er skrevet av andre.

Dokumentene som skal benyttes i undersøkelsen er hovedsakelig den norske rapporten fra Libya-utvalget: «Evaluering av norsk deltakelse i Libyaoperasjonene i 2011», også kalt Petersen-rapporten og UK`s rapport fra parlamentets utenrikskomite: «Libya: Examination of intervention and collapse and the UK`s future policy options», også kalt Blunt-rapporten.

Videre vil det være nødvendig å se på kvaliteten kildene innehar, og hvor man skiller mellom private og offentlige kilder. I denne oppgaven vil det bli benyttet offentlige kilder. Man skiller mellom private og offentlige kilder, hvor offentlige kilder er ment å publiseres for et større publikum. Det skilles også mellom private og institusjonelle kilder, hvor en institusjonell kilde vil være utarbeidet av en kollektiv enhet. Begge dokumentene som skal analyseres i denne oppgaven er utarbeidet av kollektive enheter, altså en sammensetning av mennesker (Ibid, s.190, 2016).

Kvalitetsmessig så vil en kilde som er privat og personlig være meget reliabel da den som har skrevet dokumentet ofte har en større forståelse av hva som har skjedd i en spesifikk situasjon på grunn av enten kunnskap og kompetanse, og/eller at personen selv har vært til stede under hendelsen hvor de selv har observert (Ibid, s.191, 2016).

En offentlig og institusjonell kilde kan også være av høy kvalitet gitt at personene som har utarbeidet dokumentet både har stor kunnskap og kjennskap om hendelsen det blir skrevet om. Ved institusjonelle kilder må det foretas en vurdering om hvor troverdig selve institusjonen er, og man stiller følgende spørsmål: «Kan den institusjonen som har forfattet kilden, ha egeninteresse i å forvrengte informasjon?» (Ibid, s.191, 2016).

Hvis man kan anta at dette er tilfellet, så skal kilden tolkes med forsiktighet, mens om man kan slå fast at kilden er nøytral og ikke har egeninteresse i å fremstille en situasjon på en bestemt måte, så vil kilden ha høy troverdighet.

Jeg vil derfor videre se på om dokumentene er valide og reliable.

4.2 Validitet og reliabilitet

Ved en vurdering om kildene er reliable så ser vi først på hvem mottaker av informasjonen er. For å ta Petersen-rapporten som eksempel, så er den ment for Stortinget, men også for offentligheten som har rett på fullt innsyn, jf. offl. §1 som lyder således:

«Formålet med lova er å leggje til rette for at offentleg verksemd er open og gjennomsiktig, for slik å styrkje informasjons- og ytringsfridommen ...».

Det interessante vil derfor være å videre se på hvordan de som har forfattet dokumentet ønsker å bli oppfattet av andre (Jacobsen, s.190, 2016).

Videre må man se på hvem avsender av kildene er. Som nevnt tidligere så er begge dokumentene som skal benyttes i denne analysen institusjonelle.

Både den norske og den britiske rapporten er begge to offisielle dokumenter skrevet og utarbeidet av personer med høyt respektive yrker og bakgrunn. Utvalgene av personer ble utpekt av henholdsvis Stortinget i Norge, som fremsatte et eget utvalg, og underhuset i det Britiske Parlamentet som fremsatte utenrikskomiteen til å skrive rapporten.

Selv om de to rapportene som skal analyseres i denne oppgaven tilsynelatende både er valide og reliable, så vil jeg gå litt mer i dybden ved å se på avsender, altså de som har skrevet rapportene.

Først vil jeg se på UKs rapport, hvor det er det Britiske Parlamentet som har utnevnt utenrikskomiteen til å granske UKs deltakelse i Libya krigen. Utenrikskomiteen består av 11 medlemmer med noe ulik politisk bakgrunn. Seks medlemmer tilhører de Conservative, fire medlemmer tilhører Labour og ett medlem tilhører Scottish National Party (Blunt-rapporten, s.2, 2017). Det vil her være verdt å merke seg at det er ingen medlemmer som representerer de liberale, og sammensetningen av utvalget kan sees på som uavhengig og reliable.

Libya-utvalget som skrev den norske rapporten ble utnevnt av Regjeringen. Det er verdt å merke seg at det var Stortinget som anmodet Regjeringen til dette, og den 3. november 2017 ble det nedsatt «et uavhengig utvalg som skal gjennomgå de norske militære og sivile bidragene til operasjonen i Libya, samt de nasjonale beslutningsprosessene som lå til grunn for disse» (Petersen-rapporten, s.15, 2018).

Sammensetningen av det norske Libya-utvalget består således av fire medlemmer; Hvor lederen er Jan Petersen som er tidligere leder av Høyre, Utenriksminister og stortingsrepresentant. Videre er det Professor Eriksen, Førsteamanuensis Braut-Hegghammer og Oberst Dyndal fra NATO som er med.

Jeg ønsker her å dra en parallell til Lund-rapporten, som i likhet med Libya-rapportene, ble utnevnt av Stortinget. I motsetning til Libya-rapportene ser vi at medlemmene av denne kommisjonen består av personer med mer nøytrale roller, som for eksempel Lund som ble utnevnt som leder av utvalget og som er høyesterettsdommer. Videre besto utvalget av blant annet Advokat Bjerke, Professor Furre og generalmajor Hovland (Lund-rapporten, s. 9, 1996).

Da Petersen-utvalget ble oppnevnt sent, mange år etter at operasjonene i Libya var avsluttet, så kan det virke som at utvalget var en noe motvillig reaksjon på de kritiske funnene i den Britiske rapporten.

Med Petersen som leder av utvalget av den norske evalueringen, så kunne man tenke seg at det lå litt i kortene at det ikke ville komme sterk kritikk mot Norges deltakelse i Libya krigen.

Ser vi på uavhengigheten som ligger til Lund-utvalget, så kan man ikke si det samme om Petersen-utvalget. Man kan derfor på dette grunnlaget tvile på reliabiliteten til Petersen-utvalget.

5.0 ANALYSE

I denne delen vil det først bli redegjort for rapportenes hovedtrekk. Det vil videre bli redegjort og drøftet hva rapportene sier om beslutningsgrunnlaget for å gå til krig, beslutningsprosessen og det folkerettslige grunnlaget for operasjonene.

Resolusjon 1973, som åpner opp for maktbruk i Libya vil tolkes sammen med funnene i rapportene. Den skal sees på sammen med folkerettens intervensjonsforbud samt suverenitetsprinsippet som videre er nedfelt i FN-pakten. FN-paktens art. 41 og 41 er de artiklene som berører denne oppgaven, og de vil ble forklart mer inngående i kapittel 5.2.1.

Ut ifra tesen som er utarbeidet så vil det legges stor vekt på resolusjonens kontekst og formål som videre er sentrale tolkningsmomenter etter Vienna-konvensjonen art. 31 (se kap. 3.0).

Både Norges og Storbritannias intensjoner bak maktbruken i Libya står også sentralt i denne analysen.

Ut ifra det overnevnte så vil det til slutt drøftes om hvorvidt en regimeendring i Libya var den reelle målsettingen og om en regimeendring i så fall var i tråd med Resolusjon 1973.

5.1 Rapportenes hovedtrekk

Som nevnt i kapittel 4.2, så er utvalgenes tilknytning til historien av større betydning og vil i denne sammenheng være relevant i forhold til hvordan disse to rapportene er utarbeidet. Hensikten med rapportene er å redegjøre for henholdsvis Norges og Storbritannias deltakelse i krig hvor påstand om ulovlig intervensjon ligger til grunn. Rapportene skal inneholde «rester, produkter, eller spor av menneskelig aktivitet» (Dahl, s. 32, 1997), og dette skal gjenspeile sannheten.

Det vil i seg selv ikke være problematisk at utvalgene har forskjellige embete og politisk ståsted så lenge de innehar lik forståelse og kunnskap de skal tilføre og utarbeide rapportene med. Det som kan være problematisk vil bero på om hvorvidt det foreligger en overvekt eller dominans av de forskjellige kilders disipliner (Ibid, s.32, 1997), og som er viktige momenter for en videre vurdering som omhandler validitet og reliabilitet.

Det er verdt å merke seg at Blunt-rapporten i større grad består av selvransakelse hvor en konklusjon om klare brudd på folkeretten blir lagt til grunn. Ser vi på utvalget som har utarbeidet rapporten samt tar med i betraktning at det er en overvekt av konservative, og ingen liberale medlemmer med, så skulle man tro at rapporten hadde kommet til en motsatt konklusjon.

Blunt-rapporten konkluderer med at UK brøt med folkeretten da de ikke hadde tilstrekkelig grunnlag for å intervensere i Libya. Dette med grunnlag i at resolusjonen fra 1973 ikke ble tolket riktig, sett i lys av enorme tap av sivile liv.

Petersen-rapporten bærer preg av ansvarsfraskrivelser og hvor visse områder av saken ikke blir belyst i form av taushet. Man kan her understreke at lederen av dette utvalget har en politisk tilhørighet på høyresiden. Utvalget som Petersen skulle lede ble utpekt av Stoltenberg-regjeringen. Funn som dissens i rapporten vil derfor være av interesse, og vil i likhet med taushet si noe om reliabiliteten til rapporten er svekket eller ei. Petersen-rapporten konkluderer med at Norge hadde et tilstrekkelig folkerettslig grunnlag for å intervensere på grunn av nødvendig beskyttelse av de sivile.

De to rapportene skiller seg således fra hverandre ved at Petersen-rapporten, som er på 260 sider, er meget detaljert og objektiv når det kommer til utredningen av det folkerettslige grunnlaget. Blunt-rapporten går ikke like detaljert inn i jussen, men går konkret inn i intervensjonen i Libya samt dens kollaps. Den tar for seg hva de ulike nøkkelpersonene med makt har sagt, og om hvorfor de avgjørelser de har tatt har blitt tatt, og setter dette i kontekst med den politiske situasjonen fra 2011. Dette på knappe 49 sider.

5.2 Beslutningsgrunnlaget

Resolusjon 1973 ble vedtatt 17. Mars 2011 av Sikkerhetsrådet, og ga mandat til å bruke militærmakt for å beskytte de sivile i Libya. I forkant hadde Gaddafi-styrkene fremgang, og mye tydet på at regimet skulle klare å slå tilbake mot opprørerne i Benghazi.

En avgjørende faktor til at Resolusjon 1973 ble vedtatt var Gadaffi`s uttalelse samme dag. Han uttalte blant annet at regimestyrkene ville «komme i kveld», og at de ikke ville vise nåde overfor motstanderne. Disse utsagnene ble sett på som en bekreftelse på at han aktet å foreta et større angrep i Benghazi (Petersen-rapporten, s.35, 2018).

Det fremgår av Petersen-rapporten at medie-dekningen av regimestyrkenes fremferd tegnet et bilde av henrettelser, tortur og voldtekter i Libya, dette ble det også rapportert om til FNs høykommissær for menneskerettigheter den 14. mars. I spesielt vestlige land var mediebildet preget av en ensidig fremstilling av Gaddafi-regimets brutalitet og en bekymring overfor sivilbefolkningen vokste frem (Ibid, s. 34, 2018).

Videre fremgår det av Blunt-rapporten at vestens medie-dekning drar den enda lengre ved å både være ensidig og feilaktig. Videre påpeker den at selv om Gaddafi utvilsomt truet

med vold mot de som gikk imot ham, så var ikke dette ensbetydende med at trusselen gjaldt alle de sivile i Benghazi.

Der Petersen-rapporten er taus, legger Blunt-rapporten vekt på retorikken Gaddafi bruker og påpeker at Gaddafis utsagn ikke er beviselige nok en trussel mot alle de sivile. Her viser de til dødstallene fra kampen om Misrata i februar samme år, hvor 257 mennesker ble drept og 949 mennesker såret av Gaddafis styrker. Av disse var det kun 22 kvinner og åtte barn, noe som vitner om et lavt antall sivile drepte og sårede. De viser også til Gaddafis fortid med 40 år med brudd på menneskerettighetene, og hvor den ikke inneholder brudd på menneskerettighetene av det Libyske folket av en større skala. Det fremkommer også av etterforskning at da Gaddafi-regimets styrker tok over Ajdabiya i Februar 2011, så angrep de ingen sivile. Gaddafi prøvde også å holde opprørsstyrkene i Benghazi i bero ved å tilby utviklingshjelp før de endelig gikk til angrep (Blunt, s.14, 2017).

5.2.1 FN-paktens art. 42

FNs sikkerhetsråd vedtar således at medlemslandene autoriseres til å iverksette «all necessary measures» for å beskytte de sivile i Libya, nedfelt i resolusjon 1973, med hjemmel i FN-paktens art. 42:

«Skulle sikkerhetsrådet mene at de tiltak som omhandles i artikkel 41 vil bli utilstrekkelige, eller at de har vist seg utilstrekkelige, kan det treffes slike tiltak ved stridskrefter i luften, til lands og til sjøs som måtte være nødvendige for å opprettholde eller gjenopprette internasjonal fred og sikkerhet. Slike tiltak kan innbefatte demonstrasjoner, blokade og andre operasjoner av de Forente Nasjoners medlemmers stridskrefter i luften, til lands og til sjøs.»

Det er derfor FN-paktens art. 42 som hjemler maktbruken i resolusjon 1973.

Videre legger Petersen-rapporten til grunn at forutsetningen for å kunne autorisere militær makt etter art. 42 vil være at tiltak etter art. 41 er anvendt uten effekt, eller at tiltak som ikke omhandler militær makt vil være utilstrekkelige for å sikre internasjonal sikkerhet og fred.

FN-paktens art. 41 lyder således:

«Sikkerhetsrådet kan avgjøre hvilke tiltak, der ikke innebærer bruk av væpnet makt, som skal treffes for å sette i verk dets vedtak, og det kan oppfordre de Forente Nasjoners medlemmer til å; gjennomføre slike tiltak. Disse kan omfatte hel eller delvis avbrytelse av økonomisk samkvem, av forbindelser pr jernbane, sjø, luft, post, telegraf, radio eller på; annen måte og brudd på; de diplomatiske forbindelser».

Det blir lagt til grunn at tiltakene etter art. 41 som var hjemlet i resolusjon 1970 ikke ble oppfylt av Libyske myndigheter, og at situasjonen i Libya fortsatt utgjorde en trussel mot den internasjonale freden og sikkerheten (Petersen-rapporten, s. 50, 2018).

Her er det også klart at om trusselbildet er reelt, så er maktbruk hjemlet etter art. 42 i resolusjon 1973 i tråd med folkeretten.

I Blunt-rapporten fremkommer det at Storbritannias tidligere statsminister, Tony Blair, hadde en pågående dialog med Gaddafi i Februar 2011 (Blunt-rapporten, s.19, 2017). Utvalget har fått innsyn i notater som ble gjort i forbindelse med denne telefonsamtalen, og de kan fortelle om at Blair prøver å overtale Gaddafi til å stoppe volden å trå tilbake. I utgangspunktet så vil det ikke være noe overaskende at samtalen dreide seg om akkurat dette. Intensjonen ville selvfølgelig være å skape fred, men samtalen kunne også kun vært et ledd i et politisk spill for at Storbritannia skulle ha sitt på det rene.

Det fremkommer også av tidligere utenrikssekretær Lord Hague som uttalte 21. Februar 2011 til media-reportere, at han hadde troverdig informasjon på at Gaddafi var på vei til å søke eksil i Venezuela (Blunt-rapporten, s.19, 2017). Det fremkommer dog ikke hvor denne troverdige informasjonen kommer fra, ei heller i hvilken form.

Blunt-rapporten ser videre på disse to momentene og spekulerer i om telefonsamtalen mellom Gaddafi og Blair kunne ha ført til at Gaddafi vurderte å tre av som leder og at de sammen skulle forhandle om en løsning vedrørende situasjonen i Libya.

Blunt-rapporten finner videre ut at statsminister David Cameron ikke har fulgt opp tråden mellom Blair og Gaddafi. Den legger derfor til grunn at det fantes politiske alternativer for en løsning, og at hvis den britiske regjeringen hadde holdt seg til det faktiske formålet til

resolusjon 1973, som da var en militær pause for å sikre Benghazi, så kunne det ført til beskyttelse av de sivile og et regimeskifte til en mindre pris enn ved en militær intervensjon (Ibid, s.20, 2017).

På spørsmål om art. 41 ikke var et tilstrekkelig tiltak for å bevare freden så kan det her ikke foreligge et klart svar. Det er klart at flere ulike politiske løsninger burde blitt utprøvd, men det er heller ingenting som konkret tyder på at løsninger som å følge opp en dialog med Gaddafi, eller avstå fra en militær intervensjon ville vært løsningen på den humanitære katastrofen i Libya.

5.3 Beslutningsprosessen

Det fremkommer av Petersen-rapporten at den norske beslutningsprosessen baserer seg på en rekke konsultasjoner dagen etter at resolusjon 1973 ble vedtatt. Norges daværende statsminister, Stoltenberg, hadde et møte hjemme i sin egen bolig hvor han hadde invitert blant annet utenriksministeren, forsvarsministeren og forsvarssjefen. De skulle da drøfte hvordan Norge skulle følge opp resolusjon 1973. Videre fremkommer det at de to partilederne Halvorsen og Navarsete blir «holdt oppdatert på telefon». Denne telefonkontakten bestod av blant annet SMSer, og Petersen-rapporten forblir taus om dette (Petersen-rapporten, s.70, 2018).

Det er klart at det var regjeringen som tok avgjørelsen om Norge skulle delta i krigen. Etter grunnloven §26, så er det Kongen i statsråd som har kompetanse til å treffe vedtak om både krig og væpnede aksjoner. Situasjonen er noenlunde lik i Storbritannia, hvor det er et ulovfestet kongelig prerogativ å iverksette væpnede aksjoner. Myndigheten utøves av The National Security Council, noe jeg vil komme tilbake til i siste avsnitt i dette kapitlet.

Samtidig som at alle involverte beslutningstakere for Norge hadde tidspress, førte dette til en beslutning som helt åpenbart manglet nok innsikt (Holm-Nilsen, Koldstadbråten-NRK Urix, 2018).

Petersen-rapporten påpeker videre at

«så vidt utvalget har forstått, var diskusjonstemaet ikke om Norge skulle delta, men snarere om hva slags bidrag landet skulle delta med ...»

Denne påstanden til utvalget er noe vag, og man kan stille seg spørsmål om hvordan er det de har forstått dette. Denne påstanden kommer i forbindelse med Stoltenbergs møte i statsministerboligen samt rundt telefonkontakten med partilederne. Hvilke indikatorer som tilsier at det ikke var Norges deltagelse som ble drøftet, er rapporten taus om.

I Storbritannia har man The National Security Council, som videre er ledet av statsministeren, opprettet i 2010, med det formål å ta formelle beslutninger på for eksempel krigføring (Blunt-rapporten, s.20, 2017).

Det fremkommer av Blunt-rapporten at NCS samlet alle nøkkel-politikerne og de militære beslutningstakerne til å møte samlet for å avgjøre om hvorvidt Storbritannia skulle intervenere i Libya eller ikke (Ibid, s.21, 2017).

Lord Hague, tidligere utenrikssekretær forteller at daværende statsminister David Cameron avgjorde ut ifra en samlet vurdering av alle som var tilstede, at det var i Storbritannias interesse å intervenere i Libya.

Lord Richards, en britisk general i British Army, også medlem av det britiske parlamentet, uttaler at han selv følte at det var i statsministerens interesse å intervenere. Videre fremkommer det at John Sawers, tidligere sjef for Secret Intelligence Service, tvilte på at intervensjonen var i britisk interesse. Han var ikke overbevist over utviklingen av Britisk strategi som foregikk våren 2011. Videre mente han at oppbyggingen av NCS var av en slik karakter at den feilet å fange opp tvilen rundt intervensjonen som til slutt skulle videre bringes til ratifisering av Cabinet (Ibid, s.21, 2017).

Blunt-rapporten fremhever derfor at det ikke var et enstemmig valg rundt Storbritannias deltakelse i Libya-krigen. Det fremkommer at flere som var med på å fatte beslutningen var i tvil om dette var den beste løsningen, og at Camerons interesse i å intervenere sto sterkt.

5.4 Det folkerettslige grunnlaget

Her vil jeg i all hovedsak se på Petersen-rapportens redegjørelse av det folkerettslige grunnlaget for Norges deltakelse i de militære operasjonene i Libya.

Den legger vekt på sikkerhetsrådets mulighet til å autorisere maktbruk etter FN-pakten, og legger til grunn at FN-pakten bygger på prinsippet om statenes suverenitet samt hvor den forbyr maktbruk med noen unntak;

5.4.1 Suverenitetsprinsippet

Prinsippet bygger i all hovedsak på at alle stater er suverene og at ingen annen stat kan blande seg inn i andre staters egen jurisdiksjon.

Suverenitetsprinsippet er således nedfelt i FN-paktens art. 2.

Art. 2, sjuende ledd lyder slik:

«Intet i denne Pakt berettiger de Forente Nasjoner til å; blande seg inn i forhold som etter sin natur ligger innenfor noen stats egen jurisdiksjon eller innebærer at noe medlem må; underkaste slike saker bileggelse etter denne Pakt; men dette prinsipp skal ikke hindre anvendelse av tvangstiltak etter kapittel VII.»

Utgangspunktet er derfor at Norge, samt andre stater, ikke kan bruke væpnet makt innenfor Libyas grenser.

Likevel kan intervensjonsforbudet fravike enten ved at Libya gir avkall på sin suverenitet eller etter FN-pakten art. 42, hvor den åpner opp for maktbruk ovenfor en stat for å opprettholde eller gjenopprette internasjonal fred og sikkerhet. Libya underkastet i dette tilfellet ikke sin egen vilje, så spørsmålet vil her da bero på om hvorvidt trusselen Gaddafi utgjorde var reell slik at Resolusjon 1973 som ble vedtatt på grunnlag av FN-pakten art. 42 ble gjort på riktige forutsetninger. Dette ble også drøftet i kapittel 5.2.

5.4.3 R2P – Responsibility to Protect

«Responsibility to protect» går ut på at hver stat er forpliktet til å beskytte befolkningen sin mot folkemord, krigsforbrytelser som etnisk rensning eller forbrytelser gjort mot menneskeheten. Dette betyr ikke nødvendigvis at det er staten som skal anerkjenne retten til å bruke militær makt, men at Generalforsamlingen har anerkjent at Sikkerhetsrådet kan fatte vedtak etter kapittel VII hvis stater ikke oppfyller sine forpliktelser (Ruud, Ulfstein, s. 215, 2017).

Resolusjon 1973 kan ansees som historisk da den er basert direkte på prinsippet om ansvar for å beskytte de sivile, altså «Responsibility to Protect» (Petersen-rapporten, s. 36, 2018).

Petersen-rapporten trekker inn det historiske aspektet bak begrepet R2P for å sette det i kontekst, og nevner at prinsippet har blitt videreutviklet etter bla. folkemordene i Rwanda og i Bosnia på midten av 1990-tallet, og kan derfor sees på i dag som et prinsipp som tilhører folkeretten og som sier noe om når stater kan anvende makt overfor hverandre.

Videre fremkommer det av Petersen-rapporten at på tross av de særskilte kravene som stilles til hvilke tiltak som er lovlige i væpnede konflikter, så sier utvalget at Norge har etterlevd humanitærrettens regler da de;

«... innførte eksplisitte begrensninger på hva som var å anse som akseptable sivile følgeskader, begrensninger som var strengere enn de krav som følger av humanitærretten.»

Rapporten er klar på at Norges deltakelse er i tråd med resolusjonens formål, nemlig å beskytte de sivile (Petersen-rapporten, s. 52, 2018).

5.4.4 Resolusjon 1973/2011

Det folkerettslige grunnlaget beror også på resolusjon 1973, som stadfester Sikkerhetsrådets tiltak i å forbedre situasjonen i Libya, og som gir mandat og lovliggjør maktbruk.

Likevel påpeker Petersen-rapporten at ordlyden «all necessary measures» åpner opp for ulike tolkninger når det gjelder hvilke rammer mandatet gir til bruk av militær makt.

Det er Rettsavdelingen i UD og Seksjon for internasjonal politikk og operasjonell rett i avdeling for sikkerhetspolitikk og operasjoner i FD som har vurdert resolusjon 1973 på vegne av Norge. Det finnes videre ingen skriftlige vurderinger av resolusjon 1973.

Den formelle norske beslutningen om å delta i Libya krigen ble vedtatt som en kongelig resolusjon den 23. Mars 2011. Den kongelige resolusjonen lyder således:

«Som følge av resolusjon 1973 har FNs medlemsland et klart folkerettslig mandat for bruk av militærmakt for å beskytte sivilbefolkningen på de vilkår som er gitt.»

Det er derfor på det rene at begge departementene har vurdert resolusjon 1973 som et tilstrekkelig mandat til å bruke makt for å beskytte de sivile. Det den derimot ikke sier noe om er regimeskifte.

Denne folkerettslige vurderingen ble også fremlagt for Stortinget 29. Mars, og ifølge Petersen-rapporten så har:

«Flere norske beslutningstakere, embetsverket og forsvarsledelsen omtalt resolusjon 1973 som «robust, i den forstand at den åpner for et bredt spekter av virkemidler for å håndtere situasjonen i Libya, og at den åpner for bruk av militærmakt.» (Petersen-rapporten, s. 55, 2018).

Denne påstanden vil ikke være holdbar da den ikke sier noe mer om hvem disse menneskene er. Den er også med på å skulle styrke legitimeringen av militærmakt. Den nevner ingenting om resolusjonens hovedsakelige formål, nemlig at den skal beskytte de sivile.

5.5 Regimeendring – Den reelle målsettingen?

«Uavhengig av om regimeendring ble et mål, viser evalueringen av den militære gjennomføringen i kapittel 9 at den NATO-operasjonen som Norge deltok i, medvirket til at det libyske regimet falt» (Petersen-rapporten, s.52, 2018).

Det interessante her er måten utvalget velger å ordlegge seg på. Man ser at de velger å ikke ta stilling til om «regimeendring var et mål», men om hvorvidt det ble.

Petersen-rapporten er meget omfattende, men har således ingen kapitler som omhandler om hvorvidt regimeendring var det reelle målet, enda det i stor grad har vært et omstridt spørsmål. I rapportens metode-kapittel så er det viet et lite avsnitt om rapportens definisjon av regimeendring, og som sier at når rapporten bruker ordet «regimeendring», med mindre annet fremgår, så menes det demokratisering (Ibid, s.18, 2018).

I Blunt-rapporten fremkommer det følgende uttalelser fra Lord Hague og den tidligere britiske forsvarsministeren Dr Fox, at den militære intervensjonen i Libya var intendert til å beskytte de sivile og ikke designet for å få til et regimeskifte (Blunt-rapporten, s.17, 2017).

Videre påpeker Dr Fox at det ikke lå til resolusjon 1973 å ha spesielle individer som mål, men at «vi» betraktet kommando og kontrollsenteret som mål innenfor vårt oppdrag.

«Hvis noen ledere fra regimet tilfeldigvis var der, så var det deres «though luck»».

Dr Fox påpeker også at Gaddafis residens i Tripoli var et «high-level command and control centre» og derfor et legitimt mål. Dette er også noe Professor Simonsen konstaterer i den siste boken sin «Til forsvar av landet» (Simonsen, s.218, 2019).

Med disse uttalelsene så fremkommer det helt klart en reell målsetting som omhandler regimeskifte. Det vitner liten tvil om at det er Gaddafi som skal tas.

5.6 Resolusjon 1973 – tolkning

Da det foreligger en større uenighet om hva Resolusjon 1973 faktisk gir tillatelse til hva gjelder intervensjon, vil jeg her foreta en tolkning av den ved hjelp av Wien-konvensjonens art. 31.

Wien-konvensjonens art. 31 sier noe om de generelle tolkningsbestemmelsene av traktater, hvor art. 31, første ledd, legger til grunn at det er traktatens ordlyd, «ordinary meaning», som er utgangspunktet.

Resolusjon 1973, punkt 4, angir bestemmelsen om beskyttelse av de sivile, og der står det: *«Authorized Member States ...» «...to take all necessary measures, to protect civilians and civilian populated areas under threat of attack in the Libyan Arab Jamahiriya, including Benghazi, while excluding a foreign occupation force of any form on any part of Libyan territory ...».*

Ser vi på ordlyden i «all necessary measures», så tilsier denne at medlemslandene skal gjøre alt i sin makt for at de sivile samt de sivile bebygde områdene i Libya skal beskyttes under angrep.

Videre ser vi på ordlyden «excluding a foreign occupation force», som åpner opp for andre typer angrep som ikke er utført av utenlandske okkupasjonsstyrker, om man tolker ordlyden objektivt.

For å legitimere intervensjonen gjort av Norge, så måtte man kun ha foretatt en objektiv tolkning av resolusjonen da den norske intervensjonen i Libya var fra luftrommet hvor de ikke kunne betegnes som okkuperanter.

Foruten ordlyden så skal Resolusjon 1973, etter velt art. 31, første ledd tolkes i god tro, i lys av kontekst og formål. Dette beror altså på i hvilken sammenheng ordene vi har tolket er brukt, samt hva resolusjonen er ment å brukes til.

Selv om ordlyden i resolusjonen åpner opp for et legitimt maktbruk gjort av ikke-okkuperanter, så vil ikke en objektiv tolkning av ordlyden være i samsvar med god tro da dette åpner opp for et større tap av sivile mennesker.

Resolusjonens formål er først og fremst å beskytte de sivile, og konteksten tilsier at etter ordlyden «to protect civilians and civilian populated areas» så kommer «excluding a foreign occupation force», noe som igjen underbygger formålet med å beskytte de sivile og hvor utenlandske okkupasjonsstyrker er ekskluderte. Ser vi videre på bestemmelsen, så ligger det også til grunn at dette gjelder okkupasjonsstyrker av hvilken som helst form samt at forbudet gjelder for alle deler av Libysk territorium. Ut ifra konteksten så tilsier dette at det foreligger et totalforbud mot angrep gjort av utenlandske militærstyrker.

Videre i Resolusjon 1973, punkt 7, så står det: «*Decides further that the ban imposed by paragraph 6 shall not apply to flights whose sole purpose is humanitarian, such as delivering or facilitating the delivery of assistance, including medical supplies, food, humanitarian workers and related assistance ...*».

Denne bestemmelsen åpner derfor opp for at flysone-forbudet ikke gjelder for de styrker som har humanitære formål, det være seg å beskytte de sivile. Det er derfor på det rene at selve formålet med denne resolusjonen er å beskytte de sivile, og man kan derfor stille seg uforstående til hvordan krigen i Libya, på grunnlag av denne bestemmelsen, kunne bli en av historiens største humanitære katastrofer.

Samlet sett så vil den objektive ordlyden tilsi at militærmakt er tillatt mens å bruke militærmakt vil ikke samsvare med å tolke Resolusjon 1973 i god tro. Konteksten og dens formål er å beskytte de sivile, ikke å drepe de. Traktatens forord (preamble) understreker også dens formål, som er å «... ensure the protection of civilians ...».

Tolkningen av traktaten vil derfor forbli noe uklar, mye på grunn av at den er taus om det den åpner opp for, nemlig intervensjon.

Jeg velger derfor å legge supplerende tolkningsmomenter til grunn, hvor traktatens forarbeider og forhistorie kan tas med i betraktning, jf. vclt art. 32.

Det er på det rene at særlig Frankrike, samt UK og USA hadde interesse i å ta Gaddafi og ville i utgangspunktet vedta at alle nødvendige midler skulle tillates for å få i stand et regimeskifte, mens blant annet Russland var sterkt i mot et regimeskifte i Libya. Russland var også ett av fem land som avsto for å stemme for Resolusjon 1973.

En av forutsetningene var derfor at Resolusjon 1973 ikke skulle brukes i et ledd for å få til et regimeskifte i Libya, men heller som et middel for å begrense maktbruken ovenfor de sivile.

Det kan tenkes at det forelå en slags enighet i forkant av avstemningen rundt Resolusjon 1973. Om det er nok til at det kan ansees som en inngått avtale er dog litt uklart, men det kan ansees som en vesentlig del av forarbeidene.

Formaljuridisk så tilsier vclt art. 32 at Russland ikke har en sterk sak, selv om det legges til grunn at forarbeider skal vektlegges

Art. 32 stiller to vilkår som må være oppfylt for at forarbeider skal vektlegges. Enten at ordlyden må være klar (obscure), noe den ikke er i Resolusjon 1973, eller at den må være åpenbart urimelig eller absurd, noe den heller ikke er. Problemet med Resolusjon 1973 er at den er taus om et regimeskifte i Libya.

6.0 Konklusjon

Ut ifra humanitetsprinsippet, som går ut på at militære angrep ikke må forvolde unødvendig lidelse og skade på verken militære eller sivile, så er det klart at dette prinsippet må stå sterkt i Norge sett ut ifra våre verdier. Humanitetsprinsippet bør være grunnlaget for forsiktighet og tilbakeholdenhet (Simonsen, s.223, 2019).

Å skulle svare på om Norges deltakelse i Libya-krigen var legitim så vil det ut ifra et juridisk og folkerettslig perspektiv være i tråd med FN-mandatet, resolusjon 1973, objektivt sett.

Om man legger resolusjonens formål til grunn, så vil spørsmålet som omhandler maktbruken til spesielt Norge, som blant annet bombet sentralkommandoen i Tripoli være om hvorvidt det var nødvendig.

Ut ifra hva Blunt-rapporten resonnerer, så er det klart at Storbritannia hadde klare mål om å få til et regimeskifte. I Petersen-rapporten blir spørsmålet om regimeskifte belyst i en mindre grad.

Om man legger til grunn at et regimeskifte var den reelle målsettingen, så ville derimot dette stride imot hva resolusjon 1973 ga mandat til.

Selv om resolusjonen er taus rundt ordlyden «regimeskifte», så er den ikke designet for å gi mandat til et regimeskifte. Dette kommer klart frem når vi ser at den ikke sier noe om hvordan man skal håndtere situasjonen i etterkant av et regimeskifte, det finnes ingen videre plan for alle de sivile menneskene i Libya.

Det er her klart at selv om den militære intervensjonen var lovlig i folkerettslig forstand så har både Norge og Storbritannia gått utenfor sitt mandat.

Jeg kan derfor legge til grunn at funnene fra både Petersen-rapporten og Blunt-rapporten styrker min tese.

For videre forskning så vil jeg anbefale å se nærmere på Frankrikes rolle i Libya-krigen. Frankrikes president Nicolas Sarkozy var den største pådriveren for å intervenere i Libya. Han hadde en stor egeninteresse i å felle Gaddafi, både for å styrke Frankrikes posisjon i Nord-Afrika, men også for å få fatt i en større andel i Libysk olje (FN-sambandet, 2018). Som nevnt tidligere i denne oppgaven så finnes det en Fransk rapport, i likhet med Petersen og Blunt-rapportene. Den Franske rapporten kunne derfor være av interesse å se nærmere på om hvorvidt et regimeskifte i Libya i utgangspunktet var et reelt mål for Frankrike.

LITTERATURLISTE

Dahl, Ottar. Grunntrekk i historieforskningens metodelære. 2. utgave, 7. opplag 1997. Universitetsforlaget.

FN-pakten 1945

FN-sambandet. 28 September 2018 <https://www.fn.no/Konflikter/Afrika/Libya> lest: 19.05.19

FN-sambandet. 21 Februar 2019 <https://www.fn.no/Konflikter/Den-arabiske-vaaren> lest: 10.03.19

House of Commons Foreign Affairs Committee. Libya: Examination of intervension and collapse and the UK`s future policy options. Third report of Session 2016-17. <https://publications.parliament.uk/pa/cm201617/cmselect/cmfaaff/119/119.pdf?fbclid=IwAR1LZnGpw1HoQ5x-92aF2YZaK6q9Cm-gkuWM8qFCsVNtyDietYY438pi7tw> lest: 14.05.19

Jacobsen, Dag Ingvar. Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode. 3. utgave, 2. opplag 2016. Cappelen Damm

Libya-utvalget. Evaluering av norsk deltakelse i Libya – Operasjonene i 2011. September 2018. <https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/fd/dokumenter/rapporter-og-regelverk/libya-rapporten.pdf> lest: 14.05.19

Lund-rapporten. Dokument nr. 15. Rapport til Stortinget fra kommisjonen som ble nedsatt av Stortinget for å granske påstander om ulovlig overvåkning av norske borgere. 1996.

Norges Lover, Offentleglova §1 <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2006-05-19-16?q=offentlighetsloven>

- Grunnlova §26 <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17-nn?q=grunnlova>

Lest: 16.05.19

NRK, Urix. <https://www.nrk.no/urix/to-norske-fly-pa-ny-tokt-over-libya-1.7564378>
25. Mars 2011. Lest: 07.03.19

NRK, Urix, <https://www.nrk.no/urix/utvalg-om-libya-bombing-politikerne-hadde-svaert-begrenset-kunnskap-1.14205087>
14. September 2018. Lest: 14.05.19

Ruud, Morten Ulfstein, Geir. Innføring i folkerett. 4. utgave, 3. opplag 2017.
Universitetsforlaget

Simonsen, Sigmund. Til forsvar av landet, rettslige rammer og gråsoner i fred, krise og krig. 1. utgave, 1. opplag, 2019. Fagbokforlaget

Skaldespilder, Eivind. Haakonsmaal – Norges Konge-Sagaer. 1859. Feilberg & Landmark
<http://heimskringla.no/wiki/Haakonsmaal> lest: 15.05.19

Tvedt, Terje. Det politiske lederskapet vil krige i verden, men ikke lære om det – Libya-rapporten er et bilde på den narsissistiske kosmopolitt. Aftenposten, 1. Oktober 2018
<https://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/i/Kvm4a4/Det-politiske-lederskapet-vil-krige-i-verden-men-ikke-lare-om-den--Terje-Tvedt?fbclid=IwAR0bK8KwLNXqqEobvIqauYDV85J2QoTVxeyYWGLnUhiLh4YkciAFOOq0NoM> lest: 08.03.19

UN Security Council. S/RES/1973 Libya. 2011.

Wikipedia. Skaldekvad. <https://no.wikipedia.org/wiki/Skaldekvad>
7. September 2018. Lest: 07.03.19